

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 99/06-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť M. P. a P. P., obaja bytom B., zastúpených advokátom JUDr. A. G., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 100/2003 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 100/2003 p o r u š i l základné právo M. P. a P. P., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 100/2003 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. M. P. a P. P. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie každému z nich v sume po 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. P. a P. P. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia každému z nich v sume po 5 788 Sk (slovom paťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť na účet ich právneho zástupcu JUDr. A. G., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 22. marca 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť M. P. a P. P., obaja bytom B. (ďalej len „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. A. G., B., ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 100/2003.

2. Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovatelia 18. júna 2003 podali okresnému súdu návrh na začatie konania vo veci určenia neplatnosti závetu. V tomto súdnom konaní, ktoré sa vedie pod sp. zn. 8 C 100/2003, nebolo doteraz právoplatne rozhodnuté ani na súde prvého

stupňa. Podľa tvrdenia sťažovateľov: „(...) *Od podania vyššie uvedenej žaloby o určenie neplatnosti závetu na Okresnom súde Bratislava III., č. k. 8 C 100/03, až do dnešného dňa, t. j. dva roky aj 8 mesiacov, Okresný súd Bratislava III. v danej veci nijak účelne nekonal a ani nevytýčil termín pojednávania. Okresný súd Bratislava III. dňa 09. 07. 2003 prípisom a dňa 29. 12. 2003 uznesením vyzval sťažovateľov na založenie čitateľných fotokópií príloh k návrhu. Sťažovatelia na uvedenú výzvu reagovali prostredníctvom svojho právneho zástupcu, pričom požiadali súd o súčinnosť, aby čitateľné listinné dôkazy zabezpečil vyžiadaním si spisu od notárky – súdnej komisárky JUDr. M. Č., nakoľko sťažovatelia nedisponovali čitateľnejšími fotokópiami.*

Sťažovatelia zaslali na Okresný súd Bratislava III. dňa 22. 02. 2005 sťažnosť pre prietahy v konaní v danej veci, a to do rúk predsedu súdu JUDr. B. T. Na uvedenú sťažnosť, v ktorej sa sťažovatelia domáhali nápravy a odstránenia prietahov v konaní v predmetnej veci, im ešte nebola doručená odpoveď. (...)“. Uvedený postup okresného súdu považujú sťažovatelia za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3. Sťažovatelia žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 100/2003, nariadil okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, priznal im finančné zadost'učinenie každému z nich vo výške po 64 000 Sk a náhradu trov konania.

Svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia odôvodnili tým, že: „*Postup Okresného súdu Bratislava III. bráni sťažovateľom domôcť sa svojich práv, nakoľko od podania žaloby až do dnešného dňa uplynuli dva roky a osem mesiacov, a Okresný súd Bratislava III. v predmetnej veci počas celej tejto doby nekoná a neodstránil prietahy v konaní a ani nevytýčil pojednávanie.*

Tým, že Okresný súd Bratislava III. nereaguje na podanie sťažovateľov, sťažovatelia strácajú dôveru v súdny systém a trpia pocitom právnej neistoty a bezmocnosti, nakoľko sa nemôžu domôcť účinnej a rýchlej ochrany svojich práv a záujmov, čím im vzniká nemajetková ujma. Pocit právnej neistoty a bezmocnosti je znásobený aj skutočnosťou, že nielenže sa museli vyrovnáť so stratou svojej matky, ale nemôžu sa ani domôcť svojich práv

a svojho zákonného nároku na dedičstvo po svojej matke. Nakoľko sťažovatelia sa cítia byť nečinnosťou súdu postihnutí, je ich dôvera v súdny systém a spravodlivosť v Slovenskej republike viac ako oslabená.

Sťažovateľom je v neposlednom rade postupom Okresného súdu Bratislava III. zabránené disponovať svojím majetkom a majetkovými právami.“

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 10. mája 2006 písomne vyjadril okresný súd (Spr. 3260/2006) a k jeho vyjadreniu zaujal stanovisko 26. mája 2006 právny zástupca sťažovateľov.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z písomných vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 100/2003 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav predmetného konania:

Sťažovatelia zastúpení advokátom JUDr. A. G. podali 18. júna 2003 okresnému súdu proti žalovanej E. H. z B. žalobu „o určenie neplatnosti závetu“. Vec bola pridelená sudkyňi JUDr. V. M.

Okresný súd 9. júla 2003 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku a ich právneho zástupcu na predloženie čitateľných kópií listín pripojených k žalobe. Právny zástupca 15. júla 2003 predložil okresnému súdu požadované kópie.

Žalovaná 22. júla 2003 predložila okresnému súdu písomné vyjadrenie k žalobe a sťažovateľa 24. júla 2003 zaplatili súdny poplatok.

Okresný súd uznesením z 29. decembra 2003 vyzval sťažovateľov na odstránenie väd podania – predloženie čitateľných fotokópií príloh (uznesenie bolo expedované 30. januára 2004 a doručené adresátom 3. februára 2004.)

Právny zástupca sťažovateľov 9. februára 2004 požiadal okresný súd, aby čitateľné listinné dôkazy zabezpečil vyžiadaním si dedičského spisu od notárky.

Dňa 9. mája 2005 bola predmetná vec pridelená sudkyni JUDr. S. G.

Dňa 7. februára 2006 bol daný pokyn súdnej kancelárii na pripojenie dedičského spisu sp. zn. 31 D 1619/02 (Dnot 169/02). Podľa úradného záznamu z 28. februára 2006 dedičské konanie je prerušené do skončenia konania vo veci sp. zn. 8 C 100/2003. Požadovaný dedičský spis bol pripojený 10. marca 2006.

Okresný súd 6. marca 2006 stanovil termín pojednávania na 4. máj 2006. Predvolanie bolo doručené sťažovateľom a ich právnomu zástupcovi. Žalovaná podľa oznámenia Poštového úradu B. zásielku neprevzala, „*adresát počas doručovania nebol zastihnutý*“.

V odpovedi zo 6. marca 2006 podpredseda okresného súdu sťažovateľom na ich sťažnosť doručенú súdu 22. februára 2005 oznámil zmeny v osobách konajúcich sudcov a nariadenie pojednávania na 4. máj 2006.

Podľa vyjadrenia predsedu okresného súdu č. k. Spr. 3260/2006 z 10. mája 2006 ku sťažnosti sťažovateľov podanej ústavnému súdu bola predmetná vec 1. apríla 2006 pridelená sudkyni JUDr. O. Z uvedeného dôvodu nebolo realizované pojednávanie stanovené na 4. máj 2006, aby mohla sudkyňa „*naštudovať spis*“.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 100/2003 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...)“

v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení č. Spr. 3260/2006 z 10. mája 2006 uviedol, že „(...) Zo spisu som zistil, že dňa 18. 6. 2003 bol podaný návrh o určenie neplatnosti závetu spísaného dňa 26. 7. 1998 poručiteľkou S. P. Dňa 9. 7. 2003 bola navrhovateľka vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý zaplatila dňa 15. 7. 2003 a zároveň doplnila prílohy k návrhu. Dňa 29. 12. 2003 bola vyzvaná na odstránenie väd, ktoré spočívali v nečitateľných prílohách. Dňa 9. 2. 2004 sťažovateľka súdu oznámila, že čitateľné prílohy nevie založiť, nakoľko tieto nemá k dispozícii a v tomto navrhla súdu tieto zadovážiť z dedičského spisu. Zákonnou sudkyňou v tomto čase bola JUDr. V. M. Dňa 9. 5. 2005 v súvislosti s odchodom JUDr. M. na stáž a to dňom 1. 9. 2004 bolo jej oddelenie prerozdelené pričom uvedený spis bol pridelený zákonnej sudkyňi JUDr. G. JUDr. G. nastúpila na tunajší súd dňa 28. 4. 2004 a v čase nástupu jej bolo pridelených cca 400 nevybavených spisov. Uvedený spis bol sudkyňi JUDr. G. pridelený v súvislosti so stážou JUDr. M. Dňa 8. 2. 2006 k návrhu pripojila dedičský spis sp. zn.: 31D 1619/02 a úpravou zo dňa 6. 3. 2006 vytýčila termín pojednávania na deň: 4. 5. 2006. Z dôvodu nástupu novej sudkyne JUDr. O. dňom 1. 4. 2006 boli všetky spisy, ktoré pôvodne ako zákonná sudkyňa vybavovala JUDr. M., a ktorá ku dňu 1. 4. 2006 naďalej zotrvala na stáži, boli pridelené JUDr. O. Z uvedeného dôvodu sa nerealizoval termín 4. 5. 2006, nakoľko je potreba spisy naštudovať.

K prieťahom v danom konaní došlo v súvislosti s nástupom JUDr. M. na stáž (...)

3. Právny zástupca sťažovateľov v reakcii (z 26. mája 2006) na toto vyjadrenie okresného súdu okrem iného uviedol: „(...) Súčasne oznamujeme súdu, že ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania nemáme a na všetky dôkazy sme poukázali v podanej sťažnosti.“

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra EŠLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (rozhodovanie o návrhu o zrušenie neplatnosti závetu), ktoré sa začalo 18. júna 2003, teda pred viac ako tromi rokmi, neuskutočnilo sa v ňom žiadne pojednávanie a nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené.

4.2. Vychádzajúc z obsahu súdneho spisu sp. zn. 8 C 100/2003 a postupu okresného súdu v predmetnom konaní ústavný súd konštatuje, že právna a ani faktická náročnosť neboli príčinou doterajšej dĺžky konania.

4.3. V správaní s'ťažovateľov nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali konštatovanie o ich vplyve na vznik zbytočných priet'ahov v posudzovanom konaní.

4.4. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej s'ťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné priet'ahy v období od 9. júla 2003 (výzva s'ťažovateľom) do 6. marca 2006 (stanovenie termínu pojednávania) v trvaní vyše 31 mesiacov, t. j. vyše dvoch rokov a siedmich mesiacov, keď bol okresný súd nečinný, resp. nevykonával úkony smerujúce

k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú. (Okresný súd v uvedenom období sťažovateľov len 29. decembra 2003 vyzval na predloženie čitateľných kópií notárskych písomností a 10. marca 2006 pripojil k veci dedičský spis.)

Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

4.5. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1. Sťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie každému z nich vo výške po 64 000 Sk z dôvodov uvedených vyššie v bode 3 I. časti odôvodnenia nálezu.

6.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov (pozri body 4.1 až 4.4 tejto časti odôvodnenia) považuje za primerané v sume každému z nich po 30 000 Sk.

6.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešným sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie sťažnosti 27. februára 2006 a podané stanovisko z 26. mája 2006 k vyjadreniu okresného súdu.

Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 z výpočtového základu 16 381 Sk) je 2 730 Sk znížená o 20% tarifnej odmeny (§ 13 ods. 3 vyhlášky), t. j. o 546 Sk, čo predstavuje sumu 2 184 Sk. Takto stanovená tarifná odmena spolu s režijným paušálom 164 Sk predstavuje sumu 2 348 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom (za tri úkony právnych služieb) predstavuje spolu sumu 7 044 Sk za jedného účastníka konania, t. j. za dvoch účastníkov konania sumu 14 088 Sk. Právny zástupca sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa zvyšuje takto stanovená suma o túto daň

(§ 18 ods. 4 vyhlášky), t. j. o 2 677 Sk. Výsledná odmena advokátovi za zastupovanie sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom predstavuje teda spolu sumu 16 765 Sk. Keďže sťažovatelia požadovali náhradu trov konania za zastupovanie každého z nich v sume po 5 788 Sk, t. j. spolu 11 576 Sk, ústavný súd rozhodol v súlade s ich návrhom.

Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2006